

28.08.2017

Dnro: 113/03.00.00/2017

Liikenne- ja viestintäministeriö

kirjaamo@lvm.fi

PL 31

00023 Valtioneuvosto

<https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=306935ae-3383-4525-b615-57e8f0b9abec>

Viite: Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä maantielaksi 05.07.2017, LVM/1770/03/2016

LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ LAIKSI MAANTIELAIN MUUTTAMISESTA

Maakuntauudistuksen yhteydessä maakunnille siirtyy liikennejärjestelmäsuunnitteluun, liikenneturvallisuuteen, tie- ja liikenneoloihin sekä alueelliseen tienpitoon liittyviä tehtäviä. Tienpitoa koskevat tehtävät on tarkoitus kirjata yksityiskohtaisemmin maantielakiin, jossa säädettäisiin myös valtion liikennehallinnon roolista ja tienpidon erillisrahoituksesta.

Liikenne- ja viestintäministeriö on pyytänyt mm. maakuntien liitoilta lausuntoa hallituksen esitysluonnoksesta maantielain (503/2005) muuttamisesta. Esityksen tavoitteena on maakuntauudistuksen täytäntöön paneminen maakuntalain 6 §:n 1 momentin 14 kohtaan sisältyvien liikennettä ja tienpitoa koskevien tehtävänälojen osalta. Esityksen keskeisenä tavoitteena on lisäksi varmistaa maantieverkon valtakunnallinen yhtenäisyys sekä maanteiden riittävä palvelutaso joka puolella maata. Esityksellä selkeytettäisiin valtion ja maakunnan välistä toimivaltajakoa liikenne- ja tienpitotehtävissä.

Esityksellä toteutettaisiin maakuntalain 6 §:n 1 momentin 14 kohdassa tarkoitettujen liikennettä ja tienpitoa koskevien tehtävien siirto valtiolta maakunnille. Esityksellä siirrettäisiin lisäksi eräitä tehtäviä maakuntauudistuksen yhteydessä lakkaavista elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista Liikennevirastoon. Valtio toimisi edelleen maanteiden omistajana ja tienpidon rahoitus toteutettaisiin erillisrahoituksena.

Esityksessä maantielain nimikettä ehdotetaan muutettavaksi laiksi liikennejärjestelmästä ja maanteistä sekä soveltamisalaa vastaavasti laajennettavaksi. Lakiin ehdotetaan sisällytettäväksi valtakunnallisia ja maakunnissa tapahtuvaa liikennejärjestelmäsuunnittelua koskevat uudet säännökset ja maanteiden luokitteluun pohjautuvat palvelutasoa koskevat nykyistä täsmällisemmät säännökset. Esitykseen sisältyvät myös ehdotukset maakuntauudistuksen edellyttämäksi uudeksi sääntelyksi koskien maanteiden tienpidon järjestämistä maakuntien ja valtion yhteistyönä sekä tähän liittyvistä ohjaus-, sopimus- ja muista järjestelyistä.

Lausunnonantajia on pyydetty erityisesti:

- kiinnittämään huomiota tienpidon järjestämisen ja ohjauksen toteutustapaan,
- arvioimaan esitettyä valtakunnallista ja maakunnallista liikennejärjestelmäsuunnittelukokonaisuutta,
- arvioimaan maakuntien ja valtion välistä yhteistyötä sekä
- tarkastelemaan eri toimijoiden roolia näissä edellä mainituissa kokonaisuuksissa.

Postiosoite:
Kainuun liitto
Kauppakatu 1
87100 Kajaani

Laskutusosoite:
Kainuun liitto
Ostolaskut
PL 401
87070 Kainuu

Sähköposti:
etunimi.sukunimi@kainuu.fi

Y-tunnus:
2496992-4

Pankki:
IBAN:
FI17 8119 9710 0090 04
BIC: DABAFIHH
OVT-tunnus:
003724969924

Internet:
www.kainuu.fi

Lausuntokohta: Yleiset huomiot esityksestä**Maantielain muuttamista koskeva esitysluonnos**

Kainuun liitto korostaa, että maakuntaudistukseen liittyen yksi tärkeimpiä muutoksia on tiettyjen liikenneasioita koskevien tehtävien siirtyminen 18 maakunnalle; maakunnat ovat alueensa liikenneviranomaisia. Tulevissa maakunnissa tämä mahdollistaa liikennejärjestelmään liittyvien suunnitelmien yhteensovittamisen maakuntakaavoituksen ja laajemmin aluekehittämisen (maakuntastrategia ja -ohjelma) kanssa. Vastavasti maakuntien roolia on mahdollista vahvistaa oman alueensa liikenteen ja logistiikan operatiivisen kehittämisen vastuutahona. Nykyisten ELY -keskusten ja maakunnan liittojen voimavarojen yhdistyminen uusiksi maakunniksi tarjoavat tähän hyvät mahdollisuudet.

Hallituksen esitysluonnoksen perustelutekstistä voi päätellä, että valmistelijoilla on ollut lähtökohtina mm.

- tienpidon järjestäminen tulevissa maakunnissa yhteistyöalueittain, joita voi enimmillään olla yhdeksän,
- rahoituksen järjestäminen valtion erillisrahoituksena, joka osoitetaan maakunnittain laskettuna yhteistyöalueille ja
- valtion keskushallinnon rakenteen säilyminen nykyisellään sekä siihen kuuluvan Liikenneviraston aseman vahvistaminen.

Edellä mainitut lähtökohdat perustuvat liikennehallinnon nykytilanteeseen ja niitä perustellaan mm. muutoksen aiheuttamilla, kustannusvaikutuksilla, uhkakuvilla sekä tavoitteeksi asetetulla maantieverkon valtakunnallisen yhtenäisyyden varmistamisella. Lakiluonnoksen valmistelun yhteydessä ei ole arvioitu liikenteen keskushallinnon toiminnan tehokkuuteen ja tuottavuuteen liittyviä kehittämistarpeita ja -mahdollisuuksia.

Yhteistyöalueet

Lakiesitysluonnoksessa esitetty yhteistyöalueiden enimmäismäärä perustuu nykyisten liikennehallinnosta vastaavien ELY -liikenne keskusten lukumäärään. Maakuntien keskinäinen yhteistyö liikennestrategiatyössä ja tienpidon järjestämisessä on perusteltua ja tarkoituksenmukaista etenkin maakuntarajat ylittävien liikenneyhteyksien osalta. Yhteistyö maakunnan ja kuntien kesken on perustana maakuntakohtaisille liikennettä koskeville ratkaisuille. Lakiesitysluonnoksen valmistelussa nykyisiin liikenneasioista vastaaviin ELY -keskuksiin perustuva toimintamalli on ollut valmistelijoilla niin vahvasti lähtökohtana, että valmistelussa on jäänyt arvioimatta vaihtoehdot mm. tehtäväkohtaiset ja liikenneyhteyksiin perustuvat yhteistyötavat tienpidon järjestämiseksi sekä mm. maakuntien ja kuntien tienpitoon liittyvä yhteistyön tarve sekä sen tarjoamat mahdollisuudet. Luonnoksessa esitettyihin sopimuskriteereihin perustuvat yhteistyöalueet ja niiden enimmäismäärän rajaaminen estävät tienpidon uudelleen järjestäytymisen nykyisestä poikkeavin periaattein.

Ennen lain hyväksymistä on syytä arvioida uudelleen erilaisten yhteistyömuotojen ja -alueiden toteuttamismahdollisuudet ja tarvittaessa muuttaa lakiesitystä uudenlaisten yhteistyömallien mahdollistamiseksi.

Rahoitus

Lakiesitysluonnoksessa esitettyä tienpidon erillisrahoituksen periaatetta perustellaan valtion tieverkon omistaja -vastuulla sekä erilaisilla uhkakuilla, joita saattaa toteutua, mikäli maakunnille tulisi täysi päätösvalta esimerkiksi käytettäessä yleiskatteellista rahoitusmallia seutu- ja yhdysteiden tienpidon toteuttamiseen. Perusteluista ei käy ilmi, mikä on valtiolle tien omistajana jäävä vastuu siinä tapauksessa, että tienpidon vastuu olisi maakunnilla. Kainuun liitto toteaa, että valtion kontrollointi päätieverkon tienpitoon ja rahoitukseen on perusteltua, mikäli sillä voidaan turvata päätieverkon valtakunnallinen yhtenäisyys. Lakiesitykseen sisältyvä esitys valtakunnallisen runkoverkon määrittelystä ja runkoverkkoon liittyvät erityiset palvelutasovaatimukset ovat kuitenkin ristiriitaisia maantieverkon valtakunnallista yhtenäisyyttä koskevan tavoitteen kanssa, ellei runkoverkko ulotu koko maan alueelle.

Lakiesitysluonnoksessa esitettyllä erillisrahoituksen mallilla maakuntien ongelmaksi muodostuu se, että niiden vastuulla on alueensa tienpito, mutta rahoitusta ja sen kohdentamista koskeva päätösvalta on muualla. Maakuntien kannalta ovat erityisen merkittäviä alueen sisäiset liikenneyhteydet ja niiden yhtenäinen palvelutaso. Nykyisessä toimintamallissa saattavat kunnossapidon urakkarajat muodostaa jopa samalla yhteysvälillä merkittäviä palvelusovaihteluja etenkin talvi kunnossapidon osalta. Seutu- ja yhdysteitä koskeva maakuntakohtainen yleiskatteellinen rahoitusmalli varmistaisi maakunnan sisäisten yhteyksien yhtenäisen palvelutason ja sitä koskevan seurannan. Maakuntien yhteistyönä toteutettavan tienpidon toiminta selkeytyisi, sillä alemman asteisen tieverkon osalta rahoitusta koskeva päätöksenteko tapahtuisi selkeästi maakuntakohtaisena. Samalla se edistäisi tienpidon käyttäjälähtöisyyttä ja alemman asteista tieverkkoa koskevaa yhteistyötä myös yhteistyöalueeseen kuulumattomien naapurimaakuntien kesken. Tämä edesauttaa yhtenäisen palvelutason toteutumista maakuntarajat ylittävillä seutu- ja yhdysteillä.

Ennen lakiesityksen hyväksymistä on arvioitava uudelleen maakuntakohtaista yleiskatteellista rahoitusmallia seutu- ja yhdysteiden tienpidon toteuttamiseksi ottaen huomioon rahoitusmallin vaikutukset tienpidon asiakaslähtöisyyteen, tarkoituksenmukaisuuteen, tienpidon seurantaan ja maakuntien keskinäiseen yhteistyöhön sekä vastaavasti yhteistyön vaikutukset tieverkon yhtenäiseen palvelutasoon. Lakiesitystä on syytä muuttaa rahoitusmallin osalta.

Valtion keskushallinto

Lakiesitysluonnoksen perusteluissa todetaan meneillään oleva virastouudistus valtion keskushallinnossa, eikä oteta suoranaisesti kantaa uuden viraston rakenteeseen eikä kehittämistarpeisiin. Lakiesitysluonnoksessa on Liikennevirasto nimetty tienpitäjäksi ja osoitettu sille uusia tehtäviä ja vastuita. Luonnoksessa esitetään Liikennevirastolle oikeutta antaa tienpitoa koskevia määräyksiä. Tätä on perusteltu mm. liikenneturvallisuuden, väyläomaisuuden hallinnan, kustannustehokkuuden sekä ympäristönäkökohtien valtakunnallisen yhtenäisyyden varmistamiseksi.

Kainuun liitto toteaa, että sääntelyoikeuksien lisääminen nykyisestä ei tue Valtioneuvoston asettamaa normien purkamista koskevaa kärkihanketta. Periaate uusien määräysten osalta tulee olla, että ne perustuvat pääsääntöisesti poliittisen toimielimen päätöksentekoon. Viranomaisten päätöksellä annettujen määräysten tulee olla sisällöltään teknisiä tai esimerkiksi jostakin poikkeuksellisesta tilanteesta aiheutuvia ja luonteeltaan väliaikaisia.

Lakiesitysluonnoksen perustelutekstissä ja lakiesitystekstissä on toisistaan poikkeava esitys Liikenneviraston oikeudesta päättää valtion tieverkon laajuudesta sitä laajentamalla tai supistamalla. Lakiesitysluonnoksen perustelutekstissä s. 69 on esitetty Liikennevirastolle oikeutta päättää valtion tieverkon laajuudesta vastoin kunnan, maakunnan tai Valtion lupa- ja valvontaviraston näkemystä. Lakiluonnostekstiin (99 §) tätä oikeutta ei ole kuitenkaan sisällytetty, mikä on kannatettava asia.

Lakiesitystä on syytä tarkentaa Liikenneviraston antamia määräyksiä ja päätöksiä koskevan menettelytavan osalta. Valtion omistaman tieverkon supistamista koskevassa päätöksenteossa tulee säilyttää vastaavanlainen menettelytapa kuin on nykyinen tien lakkauttamista koskeva päätös menettely.

Lausuntokohta: Huomionne lain uuteen 1 a lukuun Liikennejärjestelmäsuunnittelu

Valtakunnallinen ja maakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnittelu

Lakiesitysluonnoksen mukaan liikenne- ja viestintäministeriö vastaisi valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman valmistelusta valtioneuvoston hyväksyttäväksi. Liikenneviraston olisi osallistuttava valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnittelun sekä maakunnan liikennejärjestelmäsuunnittelun valmisteluun. Maakunnan liikenneviranomaisen vastaisi maakunnan liikennejärjestelmäsuunnitelman suunnitteluprosessin käynnistämisestä, suunnitelman laatimisesta ja siihen liittyvän yhteistyön johtamisesta sekä kyseisen suunnittelun yhteensovittamisesta maakunnan muun suunnittelun sekä valtakunnallisen, ylimaakunnallisen ja kunnallisen suunnittelun kanssa.

Valtioneuvoston hyväksymässä **valtakunnallisessa liikennejärjestelmäsuunnitelmassa** esitettäisiin mm. liikennejärjestelmää koskevat tavoitteet, toimenpideehdotukset sekä rahoituskehyykset. Suunnitelmaan olisi sisällytettävä liikennejärjestelmän rahoitus- ja toimenpideohjelma 10 -12 vuodeksi. Rahoitus- ja toimenpideohjelma tarkistettaisiin kunkin hallituskauden alussa.

Maakunnan olisi valtakunnallisessa liikennejärjestelmäsuunnitelmassa asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi ja siinä esitettyjen toimien toimeenpanon edistämiseksi laadittava toimialueelleen monivuotinen **maakunnan liikennejärjestelmäsuunnitelma**. Maakunta voisi laatia suunnitelman myös yhdessä toisen tai useamman maakunnan kanssa. Maakunnan liikennejärjestelmäsuunnitelman toteutumista ja vaikutavuutta olisi arvioitava vähintään kerran valtuustokaudessa sekä tarvittaessa laadittava tarkistettu suunnitelma. Lakiesitysluonnoksessa ei ole esitetty säädöstä maakunnan liikennejärjestelmäsuunnitelman hyväksymismenettelystä.

Lakiesitysluonnoksessa esitetään lisäksi, että jokaiselle maakunnalle olisi laadittava nelivuotinen, vuosittain tarkistettava **tienpidon ja liikenteen suunnitelma**, jossa käsiteltäisiin mm. asiakastarpeita, teiden kunnossapitoa, alueellisia investointeja ja niiden rahoitusta. Tienpidon ja liikenteen suunnitelma valmisteltaisiin tienpidon yhteistyöalueella maakuntien välisen yhteistyösopimuksen mukaisesti. Suunnitelman hyväksymisestä päättäisi se maakunta, jota suunnitelma koskee.

Lakiesitysluonnoksen mukaan tienpitäjä ja tienpidon yhteistyöalue valmistelisivat tienpidon järjestämiseksi nelivuotisen **tienpidon sopimuksen**, jossa olisi sovittava

mm. tienpidon yhteistyöalueelle kuuluvien tehtävien hoitamiseksi käytettävissä olevasta rahoituksesta ja sen suuntaamisesta. Sopimus sisältäisi tienpidon yhteistyöalueen käyttöön tulevat rahoitusvaraukset. Sopimus voisi sisältää jokaista yhteistyöalueen maakuntaa koskevan erillisen osan. Sopimuksessa sovittaisiin ensimmäisen vuoden osalta täsmällisesti ja seuraavien vuosien osalta väljemmin. Sopimusta tarkistettaisiin vuosittain ja sen allekirjoittaisivat tienpitäjän ja tienpidon yhteistyöalueen maakuntien edustajat. Mikäli tienpitäjä ja tienpidon yhteistyöalueeseen kuuluvat maakunnat eivät pääsisi sopimukseen neuvoteltuaan asiasta liikenne- ja viestintäministeriön kanssa, valtioneuvosto tekisi liikenne- ja viestintäministeriön esityksestä päätöksen tienpidon sopimuksella ratkaistavista asioista.

Kainuun liitto toteaa, että lakiesitysluonnoksessa esitetty liikennejärjestelmäsuunnitelun toteuttamismalli on hyvä perusta lain jatkovalmistelulle. Usealle vuodelle ulottuva yhteinen rahoituksen suunnittelu on kannatettava lähtökohta. Luonnoksessa esitettyä järjestelmää on tarpeen yksinkertaistaa ja selkeyttää siten, että maankunnalliseen liikennejärjestelmäsuunnitelmaan sisällytetään rahoitus- ja toimenpideohjelma vastaavalla tavalla kuin valtakunnalliseen liikennejärjestelmäsuunnitelmaan. Maakunnallinen rahoitus- ja toimenpideohjelma perustuisi valtakunnallisessa rahoitus- ja toimenpideohjelmassa esitettyihin linjauksiin. Ohjelman perusteella laaditaan nelivuotinen tienpidon sopimus maakunnan sekä liikenne- ja viestintäministeriön kesken. Menettelytapa vahvistaa sekä valtion että maakuntahallinnon yhteistä sitoutumista liikenneverkon pitkäjänteiseen kehittämiseen. Maakunnallisen rahoitus- ja toimenpideohjelman toteutumista sekä tulevan vuoden rahoitustarpeita tarkastellaan vuosittain tienpitäjän ja maakunnan välisissä kehittämiskeskusteluissa. Keskustelussa on mahdollista arvioida yleiskatteellisella rahoituksella toteutunutta seutu- ja yhdysteiden tienpitoa sekä erillishoitoituksella toteutunutta valta- ja kantateiden tienpitoa sekä tulevan vuoden rahoitustarvetta. Keskustelujen tuloksena tarkistetaan tienpidon sopimusta seuraavien vuosien osalta. Sisällöltään tienpidon sopimus voisi vastata lakiesitysluonnoksessa esitettyä.

Lausuntokohta: Huomionne lain uuteen 1b lukuun Valtion ja maakunnan välinen suhde

Tienpidon järjestäminen ja ohjaus

Lakiesitysluonnoksen lähtökohtana on tienpidon tehtävien hoitaminen maakuntien yhteistoiminnassa jollakin maakuntalain 8 luvussa säädetyllä tavalla. Yhteistyöalueiden enimmäislukumääräksi on rajattu yhdeksän. Maakuntalain 8 luvussa säädetään maakuntien julkisoikeudellisen yhteistyön muodoista, joita ovat yhteinen toimielin, yhteinen virka sekä sopimus viranomaistehtävien hoitamisesta. Yhteistyösopimuksessa olisi sovittava tienpidon tehtävien järjestämisestä sekä yhteistyöalueen maakuntien toimijoiden toimivallasta ja vastuista. Sopimuksessa olisi määriteltävä, mikä maakunta, maakuntien toimielin tai muu maakunnallinen toimija vastaisi tienpidon yhteistyöalueelle kuuluvien tehtävien hoitamisesta. Maakuntalain 48 §:n mukaista yhteistä toimielintä perustettaessa olisi sovittava tehtävää hoitavasta vastuumaakunnasta. Maakuntien tulisi sopia yhteistoiminnasta siten, että varmistetaan tienpidon kustannustehokas, yhtenäinen, asiantunteva ja pitkäjänteinen hoitaminen.

Lakiesitysluonnoksen mukaan maakuntien tulisi varata liikenne- ja viestintäministeriölle ja tienpitäjälle (Liikennevirasto) tilaisuus lausua maakuntien yhteistoimintaa koskevasta sopimuksesta ennen sopimuksen hyväksymistä. Sama koskisi myös sopimuksen muuttamista. Lakiesitysluonnoksen mukaan valtioneuvosto voisi päättää maakuntien yhteistoiminnasta, jos maakunnat eivät pääsisi tehtävien hoitamisesta sopimukseen. Yhteistoiminnasta päättäminen voisi tulla valtioneuvoston ratkaistavaksi myös siinä tapauksessa, että liikenne- ja viestintäministeriö arvioisi maakuntien hyväksymä yhteistoimintasopimuksen riittämättömäksi täyttämään yhteistyölle asetetut vaatimukset, joista olisi säädetty lakiesitysluonnoksen 15 i §, 1. momentissa:

- 1) tienpidon kustannustehokas sekä yhtenäinen, asiantunteva ja pitkäjänteinen hoitaminen
- 2) tämän lain mukaisen palvelutason toteutuminen, työssäkäyntialueiden asiakas- tarpeiden huomioiminen, sekä
- 3) tarkoituksenmukaisten tienpidon yhteistyöalueiden muodostuminen.

Luonnoksen mukaan valtioneuvosto voisi tarvittaessa määrätä, että maakuntien yhteistoiminta järjestettäisiin maakuntalain 48 §:ssä tarkoitetun maakuntien yhteisen toimielimen avulla sekä siihen liittyvästä vastuumaakunnasta. Perustettava yhteinen toimielin olisi vastuumaakunnan valtuuston ja hallituksen alainen toimielin.

Lakiesitysluonnoksessa olisi säädetty useimmat tienpitoon ja suunniteluun liittyvät tehtävät tienpidon yhteistyöalueen vastuulle. Maakuntien vastuulle olisi säädetty kolme tehtävää: maakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman laatiminen (15 e §) yhteistyöstä sopiminen (15 i §) ja tiehankkeen jälkiarvioinnin laatiminen yhteistyössä tienpitäjän kanssa (32 §).

Lakiesitysluonnoksen mukaan tienpitäjä (Liikennevirasto) ohjaisi maakuntien tienpitoa ja tienpidon rahoituksen käyttöä tienpidon sopimuksella sekä informaatio-ohjauksella. Jokaiselle maakunnalle olisi laadittava nelivuotinen vuosittain tarkistettava **tienpidon ja liikenteen suunnitelma**, jossa käsiteltäisiin mm. teiden kunnossapitoa ja alueellisia investointeja. Suunnitelma valmisteltaisiin tienpidon yhteistyöalueella ja se hyväksymisestä päättäisi se maakunta, jota suunnitelma koskee. Tienpitäjä ja tienpidon yhteistyöalue valmistelisivat tienpidon järjestämiseksi nelivuotisen **tienpidon sopimuksen**, jossa sovittaisiin mm. yhteistyöalueelle kuuluvien tehtävien rahoituksesta ja sen suuntaamisesta. Jos tienpitäjä ja tienpidon yhteistyöalueeseen kuuluvat maakunnat eivät pääsisi sopimukseen, valtioneuvosto tekisi liikenne- ja viestintäministeriön esityksestä päätöksen tienpidon sopimuksella ratkaistavaksi säädettyistä asioista.

Kainuun liitto toteaa, että lakiesitysluonnoksen lähtökohtana tienpidon järjestämisessä ja ohjauksessa on ollut nykymuotoinen yhdeksään liikenneasioita hoitavaan ELY-keskukseen perustuva malli ja tarve rakentaa valtiolle vahva rooli yhteistyön järjestämisen ohjaamisessa. Luonnoksen 15 i §:ssä esitetyt yhteistyön vaatimukset tulisivat päätöksentekohetkellä perustumaan ennakoarvioon tienpidon tehtävien hoitamisesta ja yhteistyöalueen tarkoituksenmukaisuudesta, joten ennakkoon tehtävä arvio yhteistyölle asetettujen vaatimusten täyttymisestä voisi olla perusteena sille, että liikenne- ja viestintäministeriö esittäisi yhteistyön järjestämistä valtioneuvoston päätöksellä. Lakiesitysluonnoksessa yhteistyösopimuksen kriteeriksi esitetty ”tarkoituksenmukaisten tienpidon yhteistyöalueiden muodostuminen” tarjoaisi liikenne- ja viestintäministeriölle mahdollisuuden ohjata yhteistyöalueiden suuntautumista ja asettaa samalla yhteistyöstä neuvottelevat maakunnat keskenään eriarvoiseen asemaan.

Kainuun liitto toteaa, että maakunnilla on nykymuodossaan vahvat perinteet ylimaakunnallisesta yhteistyöstä, sen tarkoituksenmukaisesta järjestämisestä ja käytettävissä olevien resurssien hallinnasta, joten yhteistyösopimukselle asetettavia kriteerejä on tarpeen tarkistaa uudenlaisten yhteistyömallien mahdollistamiseksi. Säädöksenä yhteistyösopimuksen vaatimuksenmukaisuuden kriteeriksi 15 i § kirjattu ”tarkoituksenmukaisten tienpidon yhteistyöalueiden muodostuminen” on tarpeeton ja on syytä poistaa lakiesityksestä.

Tienpidon yhteistyöalueille on lakiesitysluonnoksessa esitetty useita suoraan lakiin perustuvia vastuita ja tehtäviä, jonka takia yhteistyöalueiden rooli ja asema osana maakuntien hallintoa ja kolmiportaista hallintojärjestelmää jää epäselväksi. Lakiesitysluonnoksessa esitetty valtion ohjaus- ja päätösvalta yhteistyöalueiden perustamiseen ja yhteistyön sisältöön sekä suoraan laissa tienpidon yhteistyöalueelle säädetyt tehtävät ja vastuut eivät vastaa maakuntalain tavoitetta, jonka mukaan vastuu tienpidon tehtävistä on maakunnilla. Lakiesityksen lähtökohtana tulee olla se, että jokaisen maakunnan tehtävänä on vastata alueellaan liikennestrategiatyöstä ja tienpidosta maantielain ja maakuntalain edellyttämällä tavalla. Maakunnat voivat puolestaan toteuttaa tehtäviä maakuntalaissa säädettyjen yhteistyön keinoin ja keskinäisten sopimusten mukaisesti. Nykyisten maakunnan liittojen ja ELY-keskusten yhdistyminen osaksi uusien maakuntien organisaatiota tarjoaa maakunnille hyvät mahdollisuudet sopia keskinäisen yhteistyön järjestämisestä tarkoituksenmukaisella tavalla ja tarkoituksenmukaisilla yhteistyöalueilla.

Tienpitoon liittyvät tehtävät ja vastuut tulee kirjata lakiin maakuntia – ei yhteistyöalueita koskeviksi.

Maakuntien ja valtion välinen yhteistyö

Lakiesitysluonnoksen perusteella pääosa maakuntien ja valtion välisestä yhteistyöstä tapahtuisi tienpitäjän ja tienpidon yhteistyöalueen välisenä yhteistyönä, minkä takia valtion ja maakunnan keskinäiset yhteistyösuhteet jäisivät epäselviksi. Kainuun liitto toteaa, että maakuntien ja valtion välistä yhteistyötä tulee selkeyttää siten, että keskipitkän ja pitkän ajan liikennestrategioista sekä rahoitussuunnitelmista maakunta sopii Liikenne- ja viestintäministeriön kanssa. Vuosittainen suunnitelman ja rahoituksen tarkistaminen tapahtuisi maakunnan ja tienpitäjän välisissä neuvotteluissa.

Eri toimijoiden rooli

Maakuntaudistuksen kannalta on tärkeää, että valtion ja maakuntien tehtäväkokonaisuuksien välialueelle jää mahdollisimman vähän erilaisia ilman selkeää vastuuta-hoa olevia tehtäväalueita. Lakiesitysluonnoksessa on esitetty tienpidon rahoituspäätösten ja järjestämisen suhteen kohtuuttoman vahvaa roolia Liikennevirastolle ja tienpidon yhteistyöalueille. Kainuun liitto toteaa, että *tienpidon rahoitusta koskevista raa-meista tulee sopia liikenne- ja viestintäministeriön sekä kunkin maakunnan kesken. Liikenneviraston ja maakuntien tehtävänä tulee olla näiden sopimusten toteuttaminen ja seuranta.*

Maakuntien tehtäväkokonaisuuksiin liittyvien erilaisten tehtävien keskittämiset ovat jatkossa maakuntien keskinäisen sopimuksen piirissä. Tällöin on kyseessä laajempi tarkastelunäkökulma kuin pelkästään yksi yksittäinen tehtäväkokonaisuus (esim. lii

kenneasiat) ja tästä syystä on mahdollista saada nykyistä keskittämistä (4/9 malli) tehokkaampi koordinointi ja kustannustehokkuus. Myös maakuntauudistuksen lähtökohdista (aito kolmitasoinen hallintomalli) on tarkoituksenmukaista pitää valtion ja maakuntien väliin jäävät rakenteet mahdollisimman vähäisinä ja ainoastaan maakuntien keskinäiseen sopimiseen perustuvina.

Lausuntokohta: Muut huomiot

Muut huomiot

Maakuntien välinen tasapuolisuus on turvattava tienpidon rahoituksessa. Henkilöstön asema ja paikallinen asiantuntemus sekä osaaminen on turvattava muutostilanteessa.

Liikennepalvelujen jatkuminen on turvattava katkeamatta muutostilanteessa.

Lainsäädösvalmistelun tulee edetä siten, että liikenteen tehtäväkokonaisuus voidaan siirtää maakunnille 1.1.2020 alkaen.

Kainuun maakuntahallitus

Timo Korhonen
maakuntahallitus, puheenjohtaja

Pentti Malinen
maakuntajohtaja